

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Opinio Vazquezij refellitur, & D, Thomæ ac Discipulorum ejus
sententia stabilitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

quod illi supponunt veritatem, & bonitatem in objecto quod attingunt, isti vero illam faciunt & producant: Ergo licet in nobis detur potentia executiva, ab intellectu & voluntate distincta, in Deo tamen non debet admitti.

89 Probatur secundò: Potentia executiva, distincta ab altera ordinante & imperante, dicit imperfectionem, tum ex parte potentie imperantis, tum ex parte ipsius exequentis: Ergo non est admittenda in Deo. Consequentia patet, Antecedens probatur, quantum ad primam partem. Ideo enim ponitur potentia executiva, distincta ab altera ordinante & imperante, quia illa in se non habet sufficientem efficaciam, ut res manderet executioni, nec res ipsa ad extra perfecte ei obediunt & subjiciuntur; & ideo indiget aliquo distincto a se, quò tanquam instrumento res ipsi subjiciantur, & illa executionem habeat: sicut quia homo manu suà non habet vim sciendendi, aut sciendi aliud, indiget securi, aut malleo ad id exequentum; & quia lux imaginationi, & appetitui non perfecte subjiciuntur organa corporis, & multò minus corpora extra se; indiget virtute motiva, qua organa moveat, & corpora ad extra impellat.

90 Probatur etiam Antecedens, quantum ad secundam partem, quòd scilicet sit imperfectio ex parte virtutis executivæ; quia talis potentia, & virtus, quando est distincta ab altera ordinante, & sibi imperante, non se habet ut movens, & agens, sed ut purè mota, & per modum instrumenti respectu alterius: unde si in Deo admittatur potentia executiva, virtualiter distincta ab intellectu, & voluntate, illa se habebit per modum instrumenti, & operabitur, ut mota ab alia, & illi obediendo, quòd imperfectionem potentialitatis importat.

91 Præterea, in potentia imperante ponitur efficacia minus plena & perfecta, & cui res ad extra non plene subjiciantur, nec obediunt: Dei autem voluntati, & imperio, perfectissimè creaturæ subjiciuntur, & multò magis, quàm illa potentia executiva, si in Deo daretur; hæc enim esset divina, & sic non operatur ex subjectione ad intellectum imperantem: creatura autem ex plenissima subjectione ad Deum operatur: Ergo immediate voluntas, seu intellectus Dei imperans, agit in creaturas, non autem mediante potentia executiva, ab illis virtualiter distincta.

92 Dices: Quæ distinguuntur realiter in creaturis, translata in Deum, distinguuntur in eo virtualiter: Sed potentia executiva in nobis distinguitur realiter ab intellectu, & voluntate, juxta probabilem sententiam, quam docent nostri Thomæ: ita in tribus de anima: Ergo in Deo distinguitur ab illis virtualiter.

Confirmatur: Illæ potentie distinguuntur virtualiter in Deo, quæ habent distinctos actus, & diversa objecta: Sed potentia executiva in Deo habet distinctum actum ab ejus intellectu, & diversum objectum ab illo: actus enim intellectus divini, est scire, seu intelligere: & objectum illius formale & specificativum, est ipsa essentia divina, non autem creaturæ: actus verò potentie executivæ, est facere, seu producere, & objectum illius est sola creaturæ, non autem essentia divina, quæ non est factibilis: Ergo potentia executiva in Deo, virtualiter ab ejus intellectu distinguitur.

93 Ad objectionem respondeo distinguendo Majorem; Quæ distinguuntur realiter in creaturis

A ex genere suo, & ex propria ratione formali, distinguuntur virtualiter in Deo, concedo. Quæ distinguuntur ex limitatione, & potentialitate creaturæ, nego. Potentia autem executiva non distinguitur in nobis realiter ab intellectu & voluntate, & ex propria ratione formali; sed ratione potentialitatis, & limitationis naturæ humanæ, quæ non est purè intellectualis, & simplex, sed mixta ex corpore & spiritu, ut constat ex dictis.

Ad confirmationem, concessa Majori, nego Minorem, quantum ad utramque partem: actus enim intellectus speculativi, est quidem tantum scire, & intelligere; imperium tamen, quòd est actus potentie executivæ, procedit ab intellectu pratico, præsuppositò tamen motione voluntatis, ut dicemus conclusionem sequenti. Similiter objectum specificativum divinæ omnipotentie, est essentia divina quia licet illa non sit factibilis, & producibilis, est tamen ratio facendi, & producendi creaturas, quæ pertinent tantum ad objectum materiale, & secundarium illius.

§. II.

Opinio Vasquezii refellitur, & D. Thomæ, ac Discipulorum ejus sententia stabilitur.

C Dico secundò: In Deo potentia immediate executiva, non est voluntas, sed intellectus practicus, ut motus & applicatus ad voluntatem.

Probatur primò ex D. Thomæ hic art. 8 ubi dicit: *Forma intellectus est principium operationis, sicut calor est principium calefactionis, non tamen nisi voluntate adiuncta.* Unde cum calor sit principium immediate productivum caloris, manifestum est, in sententia D. Thomæ, quòd intellectus divinus, per se ipsam ejus practicum, est principium immediate productivum rerum ad extra: quamvis ut operetur, requiratur motio, & applicatio voluntatis. Quare si interdum attribuat productionem rerum voluntati divinæ, hoc intelligendum est de principio movente, & applicante, non autem de principio immediate exequente.

Probatur secundò ratione fundamentali. Illud attributum, in Deo est immediate productivum creaturarum, quòd elicit actum per quem Deus de facto producit creaturas: Atqui talis actus non procedit elicitivè ad voluntatem, sed ab intellectu pratico, ut motus ad voluntatem: Ergo principium immediate productivum creaturarum, non est voluntas Dei, sed ejus intellectus practicus. Minor probatur: Deus ad extra producit creaturas per actum imperii, quò dicit, *fiat hoc*, ut colligitur ex Scriptura: dicitur enim Genes. 1. *Dixit Deus fiat lux, & facta est lux.* Et Psalmo 148. *Ipsè dixit, & facta sunt: ipse mandavit, & creata sunt:* Sed imperium est actus elicitivus ab intellectu pratico, ut motus ad voluntatem; sicut docent Theologi cum Sancto Thoma 1.2. quæst. 17. art. 1. Ergo actus quò Deus ad extra producit creaturas, non procedit elicitivè ad voluntatem, sed ab intellectu pratico, ut motus ad voluntatem.

Confirmatur: In Scriptura Deus dicitur producere creaturas, per dictionem & locutionem internam, ut constat ex locis jam relatis: At dicitio, & locutio interna, non pertinent ad voluntatem, sed ad intellectum, qui est velut os, aut lingua substantiæ spiritalis, secundum illud Psal. 31. *Os justi meditabitur sapientiam.* Unde

etiam Divina Sapia Ecclesiastici 24. dicit se ex ore Altissimi (id est intellectu Patris) produisse: Ergo actus quò Deus ad extra producit creaturas, non pertinet ad voluntatem, sed ad intellectum, ut motum à voluntate.

Sicut igitur Pater æternus producit Filium per dicere notionale, ita & omnes Personæ Sanctissimæ Trinitatis, producunt creaturas per dicere commune & essenziale; si uero actum imperii, formaliter immanentem, & virtualiter transeuntem. Imperium autem, ut docent Theologi cum sancto Thoma 1. 2. quæst. 17. tria importat: scilicet directionem, intimationem, & motionem: duo prima habet intellectus à seipso, tertium uero illi communicatur à voluntate, quæ est primum movens quantum ad exercitium: nam hæc duæ potentia, quoad suas operationes, se mutuo iuvant; intellectus dirigit voluntatem, & illam determinat ad speciem actus: voluntas movet, & applicat intellectum, illumque determinat ad exercitium: unde sicut ordo qui reperitur in actibus voluntatis, est ab intellectu dirigente, & ordinante; ita & vis movendi quæ reperitur in actu imperii, est à voluntate movente, & applicante. Unde ex hoc triplici actu, scilicet ex directione, & intimatione intellectus, ac motione voluntatis, coalescit actus efficax imperii divini, quòd non solum dirigitur ad creaturas rationales, sicut imperium humanum & politicum, sed etiam ad insensibiles & inanimatas; nam Deus vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, & insensibilia illi ut sensibilia obediunt. Unde Job. 3. mari dixit, *Ubi, huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos.* Et Joan. 11. Christus ait Lazaro mortuo, *Lazare veni foras.* Et Matth. 8. *Imperavit ventis & mari.* Ubi eleganter Hieronymus: *Ex hoc loco intelligimus: quòd omnes creaturæ sentiunt Creatorem imperantem, non errore Hæreticorum, qui omnia putant animata: sed majestate conditoris, cui sensibilia sunt, quæ apud nos sunt insensibilia.* De actu imperii plura dicemus in Tractatu de prædestin. sp. 1. art. 3. & in Tractatu de actibus humanis, disputatione 11. per totam.

§. III.

Solvuntur objectiones.

37 **C**ontra istam conclusionem obijci potest: Productio creaturarum in Scriptura sæpe attribuitur divinæ voluntati: dicitur enim Psal. 114. *Omnia quæcumque voluit Dominus fecit.* Et ad Ephel. 1. *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Ergo potentia immediate operativa in Deo, non est intellectus, sed voluntas.

Confirmatur: D. Thomas infra quæst. 19. art. 4. ad 4. ait, *quòd ejusdem effectus scientia in Deo est causa ut dirigens, voluntas ut imperans, & potentia ut exequens:* Ergo secundum D. Thomam, scientia in Deo non concurret effective ad productionem rerum, sed tantum directive.

38 **R**espondeo quòd cum actus imperii quò Deus producit creaturas, pertineat partim ad intellectum, partim ad voluntatem, modo supra explicato; Scriptura interdum attribuit productionem rerum divinæ volitioni, scilicet tanquam causæ moventi; interdum uero ejus dictioni, & locutioni, tanquam causæ operanti, & exequenti. Unde Apostolus dicit, *quòd Deus operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Ubi, ut notavit Glossa, prius ponitur consilium, quòd pertinet ad intellectum, & postea additur, *volun-*

tatis suæ: ut per hoc significetur, quòd intellectus divinus, ut motus & determinatus à voluntate, est causa rerum.

Ad confirmationem dicendum est, quòd quando Sanctus Thomas ait quòd *scientia in Deo est causa dirigens*, loquitur de scientia simplicis intelligentiæ, quæ concurret tantum directive ad productionem rerum, unde addit, *Scientia quæ concipitur forma operis.* Quibus verbis aperte significat, se loqui de scientia, quæ continet ideas rerum possibilem, quæ est scientia simplicis intelligentiæ. Cum uero subdit, *quòd voluntas se habet, ut causa imperans,* loquitur de imperio, quatenus importat motionem & impulsivum: sub qua ratione (ut diximus) pertinet ad voluntatem, non uero ad intellectum. Denique quando subjungit, *quòd potentia se habet ut exequens:* per illam potentiam exequentem, significat ipsum intellectum, ut practicum, & ut motum ac applicatum à voluntate: sub qua ratione gerit vires potentia executivæ in Deo, & est immediatum principium operationis ad extra: unde ibidem ait, *intellectus speculativus nihil dicit de operando.*

100 **Q**uod si aliquis contendat, per potentiam illam exequentem, S. Doctorem significare potentiam aliquam virtualiter distinctam ab intellectu & voluntate, dicendum est cum Cajetano & Alvare, illum id correxisse, seu potius magis explicasse infra quæst. 25. art. 1. in solutione 4. argum. ubi dicit, *scientia divina, secundum quòd est principium effectivum, habet rationem potentia.* Quibus verbis aperte declarat, scientiam Dei ut applicatam per decretum, habere rationem potentia operative ad extra, per actum imperii.

DISPUTATIO IV.

De scientia futurorum contingentium.

Hic aggredimur gravissimas hujus temporis, & Tractatus quæstiones, ac controversias; & relicto, ut ita dicam, littote, in altum ducimus; ut Christus dicebat Petro Lucæ 5. id est (ut explicat D. Ambrosius) *in profundum disputationum ingredimur.* Agimus enim de scientia futurorum contingentium, quæ notrix & contentiones inter Patres Societatis & Thomistas excitavit. Verum cum notitia cujuslibet scientia ex objecti sui cognitione maxime pendeat, priusquam celebres illas controversias discutiamus, tria in hujus disputationis limine præmittenda & declaranda censuimus, quæ magnam lucem afferent his quæ in toto ejus decursu discuturi sumus; nimirum quid sit futurum, quid contingens, & quotuplex detur futurum contingens? Unde sit

ARTICVLVS I.

Quid & quotuplex sit futurum contingens?

§. I.

Resolvitur prima pars quæstionis, & declaratur in quo essentialiter consistat futurius.

Dico primò: Rem constitui in ratione futuræ, per determinationem, præparationem, & ordinationem causarum ad illius productionem: ac proinde futurum rectè definiri, quòd est determinatum in causa ad habendam existentiam pro duratione sequenti. Est contra plures ex Recentioribus,

Lib. 4
in
cap.
Lucæ